Legionella vårdhygienisk rutin

Innehåll

Syfte ... 1
Ansvar ... 1
Bakgrund ... 1
Sjukdomsbild: ... 1
Smittvägar ... 2
Vid verifierade eller misstänkta fall av legionärssjuka ... 2
Ansvariga för åtgärder ... 2
Regionfastigheter ... 2
Provtagningar ... 2
Provtagningsanvisningar ... 2
Vårdverksamheterna ... 2
Lagar och författningar ... 3
Referenser ... 3

Syfte

Att säkerställa att Region Norrbottens fastigheter genom kontrollodlingar minimera risken att patienter insjuknar i Legionella.

Ansvar

Fastighetsägaren har ansvar för att byggnader där vård och behandling bedrivs inte ska utgör en risk för människors hälsa. Egenkontroller ska utföras och identifierade risker ska åtgärdas. Vårdgivaren har ett ansvar att vården bedrivs enligt god hygienisk standard.

Bakgrund

Legionellabakterier är vanligt förekommande i naturen. De kan ofta påvisas i vattendrag och insjöar liksom i lera och jord. Bakterierna förökar sig särskilt lätt i stillastående vatten och tillväxten är bäst mellan + 18°C och + 45°C. Bakterierna kan sålunda tillväxa i vanliga vattenledningar, duschar och bubbelpooler. Tillväxten gynnas av den biofilm som nästan alltid finns på väggarna inne i vattentankar, rörledningssystem och duschslangar. Alla större byggnader, t ex hotell, sjukhus och liknande, torde kunna få problem med legionellabakterier i sina vattenledningssystem. Det inkommande vattnet till ett byggnadskomplex kan hålla hög standard, men t ex blindrör med stillastående vatten och för låg varmvattentemperatur gynnar tillväxten av Legionellabakterier.

Sjukdomsbild:

1. **Legionärsjuka**, som är en lunginflammation med feber, huvudvärk och muskelvärk åtföljt av torrhosta och andningssvårigheter.

2. **Pontiacfeber**, som yttrar sig som influensaliknande besvär.

Smittvägar

Bakterierna smittar huvudsakligen genom inandning av mycket små vatten-droppar, som t ex finns i den vätskedimma (aerosol) som bildas när man duschar. Även befuktningsaggregat kan sprida Legionella i luften. Patienter med dåliga reflexer i luftvägarna kan även smittas genom aspiration. Ett nedsatt immunförsvar ökar infektionsrisken. Riskpatienter är exempelvis personer som genomgått organtransplantation eller medicinerar med cellgifter, som har höga cortisondoser, njursvikt, hematologisk malignitet eller kronisk luftrörs-sjukdom. Smitta mellan personer förekommer inte. Smitta via dricksvatten har inte kunnat påvisas.

Vid verifierade eller misstänkta fall av legionärssjuka

Enheten inom sjukvården ska kontakta Vårdhygien för analys och utredning av fallet i samverkan med legionellagruppen (dvs. berörd drift och fastighetsansvarig).

Verksamhetens Driftchef måste delges information om misstänkt patientfall för att kunna vidta akuta åtgärder.

- Vårdhygien kontrollerar med Enhetschef för sjukvårdsenheten vilka tappställen som har nyttjats till aktuell patient och ställningstagande till hur många tappställen som är aktuella för provtagning.
- Fastigheter kontaktar mikrobiologen som färdigställer flaskor för akut provtagning.
- Vattenproverna skickas för epidemiologisk typning om det finns ett patientprov att jämföra med.
- Vårdhygien och Smittskydd samverkar.

Ansvariga för åtgärder

Regionfastigheter

Provtagningar

Regelbundna provtagningar utförs av Driften på Regionfastigheter, enligt Egenkontrollprogrammet för Legionella.

Provtagningsanvisningar

Legionella, vattenprov - Vårdgivarwebb Region Norrbotten

Vårdverksamheterna

- Verksamhetschef har ansvar för att utrustning i verksamheten används på ett korrekt sätt och att skriftliga rutiner finns vid den egna verksamheten.
- Meddela Regionfastigheter eller ev. driftentreprenör om stängningar längre än 1 vecka av vårdenheter t.ex. sommarstängningar.
- Vid misstänkta fall av legionärssjuka kontakta enheten för Vårdhygien.

- Om avdelning/patientsal har stått oanvänd mer än 1 vecka skall alla kranar och duschar genomspolas med såväl kall - som varmvatten i 3 minuter före patientanvändning. Om tappstället har blandare så genomspolas den först med kallvatten och sedan med varmvatten i 3 minuter. Spolningen dokumenteras och signeras på en lista som förvaras på enheten.
- Även spol- och diskdesinfektorer köras 1 ggr per vecka med standardprogram och dokumenteras.
- På avdelningar som har patienter med nedsatt immunförsvar ska särskilda duschslangar och blandare användas som kan tömmas, om fastigheten har förhöjda legionellavärden.
- Meddela Regionfastigheter om tappställen och duschar som inte används så att dessa kan monteras bort.
- Vid misstanke om felaktiga varm- eller kallvattentemperaturer ska alltid fastighetsansvarig kontaktas.
- Duschar med självstängande handdusch utgör en risk för tillväxt av Legionella. Dessa skall därför inte förekomma i vårdmiljö.
- Sterilt vatten ska alltid användas vid befuktning av andningsvägarna (t.ex. vid syrgasbehandling, vid nebulisering av läkemedel och vid rengöring av inhalationsutrustning).
- Is till patienter får inte beredas i ismaskin. Is ska beredas i s.k. party-pack, dvs. engångsplastpåsar
- I vattenautomater är vattnet ofta förorenat pga. bakterieväxt i automatens packningar och ledningssystem. Kranvattnet har ofta lägre bakteriehalter och kan drickas av patienterna
- Vid omvårdnadsmoment med immunosupprimerade patienter och risk för aspiration ska sterilt vatten användas t.ex. vid kontroll av svalgpares, munvård.

Lagar och författningar

Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) Svensk författningssamling 2017:2017:30 t.o.m. SFS 2021:648 - Riksdagen

Patientsäkerhetslag (2010:659) Svensk författningssamling 2010:2010:659 t.o.m. SFS 2021:739 - Riksdagen

Senaste version av SOSFS 2011:9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete - Socialstyrelsen

Referenser

Tillsynsvägledning om legionella — Folkhälsomyndigheten

Sjukdomsinformation om legionellainfektion — Folkhälsomyndigheten

Att förebygga vårdrelaterade infektioner - Ett kunskapsunderlag. att-forebygga-vardrelaterade-infektioner-ett-kunskapsunderlag-2006-123-12.pdf (folkhalsomyndigheten.se) s391-403.

Vårdhandboken – Legionella, förebyggande åtgärder

Boverket – Legionella i vatten